

การสำรวจทุนทางสังคมของชุมชนในชนบท : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสามพระยา
ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

A Survey of Social Capital in Rural Community : A Case Study of Ban Sampraya,
Sampraya Sub-District, Cha-am District, Petchaburi Province

ทิพย์วรรณ ทองสง¹

Tipavan Tongsong¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทุนทางสังคมในชุมชน 2) เพื่อศึกษาระดับทุนทางสังคมของบุคคล 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับทุนทางสังคมที่จำแนกไปตามเพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ผู้นำ สมาชิกกลุ่ม ระยะทางของบ้านไปสู่ใจกลางชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาชุมชน โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางสังคม โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ครั้วเรือน และได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามทุนทางสังคมตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของผลการวิจัยนี้ พบว่าในระดับชุมชนประชาชนมีการพึ่งพาอาศัยกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งในครอบครัวและสังคม มีการรวมกลุ่มกันทำงาน โดยในระยะ 2 ปีที่ผ่านมามีคดีแพ่งและอาญาไม่เกิน 2 คดี และยิ่งกว่านั้นประชาชนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจำนวนมากในภาพรวม ระดับทุนทางสังคมของบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระดับทุนทางสังคมด้านความผูกพันมีค่ามากที่สุด รองลงมาคือด้านการเกี่ยวพัน และด้านการเชื่อมโยงตามลำดับในการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับทุนทางสังคมแตกต่างกันไปตาม เพศ อาชีพ รายได้ ผู้นำ สมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญที่ $\alpha = 0.05$

คำสำคัญ : ทุนทางสังคม ชุมชนชนบท

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the social capital at community level, 2) to study the social capital at individual level in social bonding, bridging and linking, 3) to compare the differences of levels of individual social capital in gender, education, occupation, family income, being leader – subordinate, group's member, home – city center distance, and time living in community and 4) to propose guidelines in developing the community. The research had collected data by questionnaires through 130 samples. The results of the research were as followings. Firstly, at community level, people still had many groups in working together that made community being economically productive and having peace and order. Secondly, at individual level, levels of social capital were in “moderate”. However, to compare among social bonding, bridging, and linking, the social bonding was found higher level than bridging and linking, respectively. Thirdly, by testing

¹ นักศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

hypotheses, it was found that there were significant differences in levels of social capital in sex, occupation, family income, being leader – subordinate and groups member, at $\alpha = 0.05$

Keywords : social capital, social bonding, social bridging, social linking

E-mail : tongson80 @ hotmail.com

คำนำ

คำว่า “ทุนทางสังคม” ในประเทศไทย เพิ่งจะมีมาเมื่อไม่นาน แต่ถ้าพิจารณาจากปรากฏการณ์จะเห็นได้ว่า สิ่งที่ถูกเรียกว่า “ทุนทางสังคม” ได้ปรากฏให้เห็นในสังคมไทยมาช้านานแล้ว โดยอยู่ในรูปของความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้ออาทรกัน หรือความมีน้ำใจต่อกัน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในเชิงพัฒนาการขององค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ ทุนทางสังคมของไทยได้มีวิวัฒนาการมาจากแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดที่เกี่ยวกับหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา หรือแม้กระทั่งแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ผลการพัฒนาตามแนวทางในอดีต ซึ่งมุ่งเน้นเรื่องพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งในด้านรายได้ ทำให้คนไทยและสังคมไทย มีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคม การหย่อนยานทางศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดั้งเดิมเริ่มจางหายไปพร้อมกับการเสื่อมโทรมของสถาบันครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนสูญเสียความเป็นปึกแผ่น ฟังฟังภายนอกสูง ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ขาดรากฐานของการพัฒนาตนเอง ทำให้ทุนทางสังคมที่เคยมีอยู่เดิมเริ่มลดน้อยถอยลง

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจและต้องการสำรวจทุนทางสังคมของชุมชนในชนบทโดยเฉพาะทุนทางสังคมในชุมชนรวมถึงระดับทุนทางสังคมของบุคคลในชุมชนรวมถึงเปรียบเทียบทุนทางสังคมตามเพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ผู้นำ สมาชิกกลุ่ม ระยะทางของบ้านไปสู่ใจกลางชุมชน ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

อุปกรณ์และวิธีการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาทุนทางสังคมในชุมชนบ้านสามพระยา ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
2. ศึกษาระดับทุนทางสังคมของบุคคลในชุมชนบ้านสามพระยา ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
3. เปรียบเทียบทุนทางสังคมตาม เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ผู้นำ สมาชิกกลุ่ม ระยะทางของบ้านไปสู่ใจกลางชุมชน ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาชุมชนโดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางสังคม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้ระดับทุนทางสังคมด้านความผูกพัน ด้านการเชื่อมโยง ด้านการเกี่ยวพันเป็นตัวแปรตาม และให้ลักษณะของบุคคลและของสังคมได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ผู้นำ สมาชิกกลุ่ม ระยะทางของ

บ้านไปสู่ใจกลางชุมชน ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน เป็นตัวแปรอิสระ โดยคาดว่าตัวแปรเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่จะมีผลต่อระดับทุนทางสังคมของบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัยและเครื่องมือ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ได้ข้อมูลจากการสำรวจ (survey) โดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน (questionnaire) และวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มประชากรโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive research) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอ้างอิงหรือสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) และสร้างตัวแบบการพยากรณ์ด้วย (Multiple Linear Regression) และแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยลักษณะทางประชากร สถานภาพทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างกับตัวแปรอิสระและระดับทุนทางสังคมด้านความผูกพัน ด้านการเชื่อมโยง และด้านการเกี่ยวพัน เป็นตัวแปรตาม

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

ประชากรชุมชนบ้านสามพระยามีพื้นเพเดิมเป็นคน อำเภอ บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ได้ย้ายถิ่นฐานมาตั้งบ้านเรือนและประกอบอาชีพ ประมาณปี พ.ศ. 2513 โดยเริ่มจากการประกอบอาชีพทำการเกษตร ทำไร่ ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง ไร่สับปะรด แล้วต่อมาสภาพดินไม่สมบูรณ์จึงมีการเปลี่ยนอาชีพจากการเกษตรกรรมเป็นการทำอาชีพปศุสัตว์ เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ แพะเนื้อ แพะนม โคนม โดยประชากรมีทั้งหมด 633 คน เพศชาย 309 คน เพศหญิง 324 คน ประชากร 99% นับถือศาสนาอิสลาม มีผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นายกรีทา ชบเยี่ยม โดยลักษณะทางกายภาพของชุมชน ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่ 8 บ้านโครงการพัฒนา ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหินเหล็กไฟ เขตอำเภอหัวหิน ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เทศบาลตำบลชะอำ ทิศตะวันตก ติดต่อกับ หมู่ที่ 4 บ้านหนองไทร ตำบลสามพระยา ชุมชนสามพระยามีสถียิต 2 แห่ง แต่เดิมสร้างแบบง่าย ๆ มีหลังคามุงแฝกและได้รับการปรับปรุงเรื่อย จนในปี พ.ศ. 2530 นายประวิทย์ เสงซอ ได้ก่อสร้างมัสยิดหลังใหม่ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ในด้านการทำกิจกรรมร่วมกัน ชุมชนบ้านสามพระยาไม่มีการลงแขกอีกแล้ว แต่มีงานรื้อรอยอ และงานตึมน้ำชา ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันกับการลงแขก

2. สถานภาพทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพทางประชากร ประกอบด้วย เพศ การศึกษา, สถานภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้ในครัวเรือน, สถานภาพทางสังคม ประกอบด้วย ผู้นำ สมาชิกกลุ่ม ระยะทางของบ้านไปสู่ใจกลางชุมชน ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

ตารางที่ 1 ลักษณะประชากร เศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม	n	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	114	87.7
หญิง	16	12.3
รวม	130	100
2. การศึกษา		
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	91	70.0
มัธยมศึกษา/ปวช.	38	29.2
อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	1	0.8
ปริญญาตรี	0	0
รวม	130	100
3. อาชีพ		
ทำการเกษตรแบบผสมผสาน	4	3.1
เลี้ยงสัตว์	77	59.2
ค้าขาย	27	20.8
รับจ้าง	22	16.9
รวม	130	100
4. รายได้ในครัวเรือน		
1-100,000 บาท	63	48.5
100,001-200,000 บาท	27	20.8
200,001-300,000 บาท	22	16.9
300,001-400,000 บาท	4	3.1
400,001 ขึ้นไป	14	10.8
รวม	130	100
5. ผู้นำและไม่เป็นผู้นำ		
ผู้นำอย่างเป็นทางการ	17	13.1
ผู้นำไม่เป็นทางการ	27	20.8
ไม่เป็นผู้นำ	86	66.2
รวม	130	100
6. สมาชิกกลุ่ม		
เป็นสมาชิกกลุ่ม	85	65.4
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	45	34.6
รวม	130	100
7. ระยะทางของบ้านไปสู่ใจกลางชุมชน		
0-500 เมตร	39	30.0
501-1,000 เมตร	45	34.6
1,001-1,500 เมตร	19	14.6
1,501 เมตรขึ้นไป	27	20.8
รวม	130	100
8. ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน		
1-10 ปี	30	23.1
11-20 ปี	33	25.4
21-30 ปี	43	33.1
31-40 ปี	23	17.7
41 ปีขึ้นไป	1	0.8
รวม	130	100

จากตารางที่ 1 พบว่า เพศ เพศชายมากกว่าเพศหญิงเพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าครัวเรือนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเวลาประชุมกันในหมู่บ้านและกลุ่มอาชีพก็จะให้หัวหน้าครัวเรือนเป็นตัวแทนครอบครัวมาประชุม การศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่เป็นผู้จบการศึกษาคอนข้างต่ำ คือ อยู่ในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าถึงร้อยละ 70.0 อาชีพ กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นส่วนใหญ่คือจำนวน 77 คน หรือร้อยละ 59.2 รายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 1-100,000 บาท จำนวน 63 คน หรือร้อยละ 48.5 ผู้นำ กลุ่มตัวอย่างจะเป็นสมาชิกกลุ่มจำนวน 85 คนหรือร้อยละ 65.4 สมาชิกกลุ่ม ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะเป็นสมาชิกกลุ่มจำนวน 85 คน หรือร้อยละ 65.4 ระยะทางของบ้านไปสู่ใจกลางชุมชน ระยะทางของบ้านไปสู่ใจกลางชุมชนของกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ในช่วง ระยะ 501- 1,000 เมตร เป็นส่วนใหญ่โดยมี จำนวน 45 คน หรือ ร้อยละ 34.6 และ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนประมาณ 21-30 ปี คือ จำนวน 43 คน หรือร้อยละ 33.1

3. ระดับทุนทางสังคมของบุคคล

ตารางที่ 2 ระดับทุนทางสังคมของบุคคลแบ่งตามด้านของทุนทางสังคม

ทุนทางสังคม	ระดับทุนทางสังคม		
	n	\bar{X}	ความหมาย
1. ด้านความผูกพัน	130	3.00	ระดับปานกลาง
1.1. ท่านมีญาติที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในชุมชนบ้านสามพระยา		2.76	ระดับปานกลาง
1.2. ในเครือญาติของท่านพร้อมที่จะช่วยเหลือท่าน		3.06	ระดับปานกลาง
1.3. ท่านมีเพื่อนในสนิทชุมชนบ้านสามพระยา		2.76	ระดับปานกลาง
1.4. ท่านมีเพื่อนในชุมชนบ้านสามพระยาที่ช่วยเหลือท่าน		3.20	ระดับปานกลาง
1.5. ถ้าท่านกู้เงิน ธกส. ท่านจะมีผู้ค้ำประกัน		3.23	ระดับปานกลาง
2. ด้านการเชื่อมโยง	130	2.72	ระดับปานกลาง
2.1. ในการประกอบอาชีพท่านติดต่อช่วยเหลือกับองค์กร		3.13	ระดับปานกลาง
2.2. ท่านเคยให้ความช่วยเหลือกลุ่มอื่น ๆ		2.87	ระดับปานกลาง
2.3. ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มอื่น ๆ		2.75	ระดับปานกลาง
2.4. ท่านเคยไปดูงานหรือเยี่ยมกลุ่มอื่น ๆ		2.30	ระดับน้อย
2.5. ท่านเคยมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ		2.56	ระดับปานกลาง
3. ด้านการเกี่ยวพัน	130	2.91	ระดับปานกลาง
3.1. ท่านเคยติดต่อกับผู้นำชุมชน		3.00	ระดับปานกลาง
3.2. ท่านสนิทสนมกับผู้นำชุมชน		3.40	ระดับปานกลาง
3.3. ท่านติดต่อกับส่วนราชการ		3.13	ระดับปานกลาง
3.4. ท่านสนิทสนมกับข้าราชการต่าง ๆ		2.84	ระดับปานกลาง
3.5. ท่านติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร		2.66	ระดับปานกลาง
3.6. ท่านรู้จักและสนิทสนมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร		2.43	ระดับน้อย
รวม	130	2.87	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าทุนทางสังคมของบุคคลในชุมชนสามพระยาโดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.51 -3.50 ตามเกณฑ์ของเบสท์และคานัน (Best & Kahn,1933) จึงสรุปได้ว่า ชุมชนบ้านสามพระยา ยังมีทุนทางสังคมเหลืออยู่ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งได้ในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ชาวบ้านมีโอกาสดูงานและรู้จักและสนิทสนมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยโดยมีค่าเฉลี่ยของระดับทุนทางสังคมเป็น 2.30 และ 2.43 ตามลำดับ

4. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับระดับทุนทางสังคมของบุคคลในชุมชนสามพระยาตามตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 3 ระดับทุนทางสังคมโดยรวม

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	n	\bar{X}	S.D.	F,t	Sig
ระดับทุนทางสังคม	เพศ				2.34	0.03
	ชาย	114	2.91	0.44		
	หญิง	16	2.64	0.43		
	รวม	130	2.77			
ระดับทุนทางสังคม	อาชีพ				2.89	0.03
	ทำการเกษตรแบบผสมผสาน	4	2.60	0.34		
	เลี้ยงสัตว์	77	2.97	0.47		
	ค้าขาย	27	2.79	0.43		
	รับจ้าง	22	2.72	0.45		
ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	n	\bar{X}	S.D.	F,t	Sig
	รวม	130	2.88			
ระดับทุนทางสังคม	รายได้				3.33	0.01
	1-100,000 บาท	63	2.81	0.45		
	100,001-200,000 บาท	27	2.85	0.42		
	200,001-300,000 บาท	22	2.81	0.46		
	300,001-400,000 บาท	4	2.98	0.32		
	400,001 ขึ้นไป	14	3.27	0.36		
	รวม	130	2.88	0.43		
ระดับทุนทางสังคม	ผู้นำ				4.92	0.009
	ผู้นำอย่างเป็นทางการ	17	3.04	0.46		
	ผู้นำไม่เป็นทางการ	27	3.05	0.50		
	ไม่เป็นผู้นำ	86	2.79	0.41		
	รวม	130	2.88	0.45		
ระดับทุนทางสังคม	สมาชิกกลุ่ม				9.04	0.003
	เป็นสมาชิกกลุ่ม	85	2.96	0.47		
	ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	45	2.72	0.36		
	รวม	130	2.88	0.45		

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับทุนทางสังคมของบุคคลในชุมชนสามพระยาแตกต่างกันไปตามเพศ อาชีพ รายได้ ผู้นำ และสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยระดับทุนทางสังคมของเพศชายสูงกว่าเพศหญิง ระดับทุนทางสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์สูงกว่าอาชีพทำการเกษตรและค้าขาย ผู้มีรายได้สูงจะมีระดับทุนทางสังคมสูงตามไปด้วย และผู้มีรายได้ต่ำจะมีระดับทุนทางสังคมต่ำไปด้วย หรือ กล่าวได้ว่าระดับทุนทางสังคมแปรผันอย่างตรงกับรายได้ ผู้นำจะมีระดับทุนทางสังคมสูงกว่าคนที่ไม่เป็นผู้นำ และคนที่ เป็นสมาชิกกลุ่ม จะมีระดับทุนทางสังคมสูงกว่าคนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม

5. ตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมกับระดับทุนทางสังคม

สร้างตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับระดับทุนทางสังคมโดยใช้สถิติ Multiple Linear Regression จากสมการทั่วไป ดังนี้

$$\hat{y} = \alpha + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_n x_n$$

จากการคำนวณได้ค่า

$$\alpha = 3.222$$

$$\beta_1 = 0.204$$

$$\beta_2 = -0.172$$

แทนสูตรแล้วได้เป็น ตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม กับระดับทุนทางสังคม ดังนี้ $\hat{y} = 3.22 + 0.204 x_1 - 0.172 x_2$

เมื่อ \hat{y} = ค่าทำนายระดับทุนทางสังคมของบุคคล

x_1 = รายได้

x_2 = ระดับความเป็นผู้นำ

สรุปผลและเสนอแนะ

1. ทุนทางสังคมของชุมชน

ประชาชนมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งในครอบครัวและสังคมมีการรวมกลุ่มกันทำงานและประชาชนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจำนวนมาก เช่น กลุ่มเลี้ยงโคนม กลุ่มเลี้ยงแพะนม กลุ่มเลี้ยงแพะเนื้อ ลักษณะประชากร กลุ่มตัวอย่างชายจะมีมากกว่ากลุ่มตัวอย่างหญิง กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงการศึกษาประถมศึกษาและต่ำกว่ามากที่สุด รองลงมา มัธยมศึกษา/ปวช. ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์มากที่สุด รองลงมาอาชีพค้าขาย รายได้ต่อปี ช่วงรายได้ 1-100,000 บาทมีมากที่สุด รองลงมาช่วงรายได้ 100,001-200,000 บาท ประชากรเป็นผู้ตามมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้นำ ประชากรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม ด้าน ระยะทางจากบ้านไปสู่ใจกลางชุมชน ระยะ 501-1,000 เมตร มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุด รองลงมา ระยะ 0-500 เมตร ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน 21-30 ปีมากที่สุด รองลงมา 11-20 ปี

2. ระดับทุนทางสังคมของบุคคล

ทุนทางสังคมของบุคคลในชุมชนสามพระยาโดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ที่ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 ตามเกณฑ์ของเบสท์และคาห์น (Best & Kahn, 1933) จึงสรุปได้ว่า บุคคลในชุมชนบ้านสามพระยายังมีทุนทางสังคมเหลืออยู่ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ชาวบ้านมีโอกาสไปดูงานหรือเยี่ยมกลุ่มอื่น และรู้จักสนิทสนมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับทุนทางสังคมเป็น 2.30 และ 2.43 ตามลำดับ ด้วยเหตุนี้ ผู้ใหญ่บ้านหรือหัวหน้ากลุ่มต่าง ๆ ควรมีโอกาสให้ชาวบ้านหรือสมาชิกกลุ่มไปดูงานกลุ่มอื่น ๆ และดูงานต่างจังหวัดบ้าง เพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเองและชุมชนได้ อีกประการหนึ่งประชาชนในชุมชนรู้จักและสนิทสนมกับผู้นำนอกหรือเหนือชุมชนน้อย ในการพัฒนาชุมชนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรพบปะชาวบ้านในชุมชนบ้างเพื่อดูความเป็นอยู่ของชาวบ้านและช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชาวบ้านในชุมชน กล่าวโดยรวมแล้วระดับทุนทางสังคมของบุคคลในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นระดับที่ควรส่งเสริมให้มีระดับทุนทางสังคมสูงขึ้น โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ผู้นำชุมชนควรให้ชาวบ้านไปดูงานที่อื่น ๆ ให้มากขึ้น รวมถึงควรมีการพบปะและร่วมกันประชุมในหมู่บ้านเดือนละ 1 ครั้งโดยประมาณ เพื่อให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และสามารถเขียนแผนพัฒนาชุมชนเพื่อนำมาแก้ปัญหาชุมชนต่อไป

3. ทดสอบสมมติฐาน

ระดับทุนทางสังคมของบุคคลในชุมชนสามพระยา แตกต่างไปตามเพศ อาชีพ รายได้ ผู้นำ และสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ โดยระดับทุนทางสังคมของเพศชายสูงกว่าเพศหญิง เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการทางสังคมที่ปลูกฝังให้เพศชายซึ่งส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือนและเป็นผู้นำมากกว่า เพศหญิงและสอดคล้องกับการวิจัยของ ธวัช สุทธิกุลสมบัติ ที่พบว่า เพศ อาชีพ และรายได้ สัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ฌม ทรัพย์เจริญ ที่พบว่า เพศ รายได้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการวิจัยของ สุรบรีชา ลาภบุญเรือง ที่พบว่า เพศ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย บุคคลที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์มีระดับทุนทางสังคมสูงกว่าอาชีพค้าขายและรับจ้าง เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกันมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ผู้มีรายได้สูงจะมีระดับทุนทางสังคมสูงไปด้วยและผู้ที่มีรายได้ต่ำจะมีระดับทุนทางสังคมต่ำไปด้วยหรือกล่าวได้ว่า ระดับทุนทางสังคมแปรผันอย่างตรงกับรายได้ ผู้นำจะมีระดับทุนทางสังคมสูงกว่าคนที่ไม่เป็นผู้นำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคคลที่เป็นผู้นำมีโอกาสที่จะดูงานรวมถึงประชุมและทำกิจกรรมมากกว่าบุคคลที่ไม่เป็นผู้นำและคนที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะมีระดับทุนทางสังคมสูงกว่าบุคคลที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาชุมชน

4.1 จากการศึกษาในระดับทุนทางสังคมของบุคคล พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรจะให้พัฒนาชุมชนโดยเน้นการพัฒนาทุนทางสังคม ด้านความผูกพัน การเชื่อมโยงและการเกี่ยวพัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสไปดูงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนอื่นให้บ่อยขึ้น พร้อมทั้งนั้นเกิดความสนิทสนมคุ้นเคยและขอความช่วยเหลือได้

4.2 จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับทุนทางสังคมโดยรวมแตกต่างกันไปตามเพศ อาชีพ รายได้ การเป็นผู้นำ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ จึงควรจะได้นำมาพิจารณาและหาทางแก้ไข แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการแก้ไขในบางเรื่อง เช่น นอกจากจะปรับปรุงระดับทุนทางสังคมทั้งเพศหญิงและเพศชายแล้ว ควรปรับปรุงทุนทางสังคมของผู้หญิงให้สูงขึ้นพอๆ กับเพศชายด้วย และนอกจากจะปรับปรุงทุนทางสังคมของบุคคลตามกลุ่มอาชีพทุกอาชีพแล้ว คนที่มีอาชีพรับจ้างมีระดับทุนทางสังคมต่ำที่สุด จึงควรจะได้ปรับปรุงระดับทุนทางสังคมของกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้างสูงขึ้น มีแนวโน้มว่าผู้ที่มีการรายได้ต่ำจะมีระดับทุนทางสังคมต่ำไปด้วย จึงควรจะได้ให้ผู้ที่มีรายได้ต่ำได้ร่วมกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้นเพื่อเป็นการปรับปรุงระดับทุนทางสังคมให้สูงขึ้น การวิจัยพบว่าระหว่างผู้นำและผู้ตามมีระดับทุนทางสังคมแตกต่างกัน โดยผู้นำมีระดับทุนทางสังคมสูงกว่าผู้ตาม จึงควรจะได้ให้ผู้ตามหรือชาวบ้านทั่วไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น เพื่อยกระดับทุนทางสังคมให้สูงขึ้นและผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีระดับทุนทางสังคมสูงกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม จึงควรจะได้ให้กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มผลิตสินค้า กลุ่มสังคม เหล่านี้เป็นต้น ให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

5.1 การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะทุนทางสังคม แต่พบว่าทุนทางสังคมมิได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวแต่จะสัมพันธ์กับทุนอื่นๆ ด้วย เช่น ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนมนุษย์ เหล่านี้เป็นต้น การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรจะได้ศึกษาทุนต่างๆ ดังกล่าวด้วย

5.2 การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะทุนทางสังคมในชุมชนชนบท แต่จากการค้นคว้าเอกสารพบว่าทุนทางสังคมในเมืองก็มีความสำคัญเช่นกัน การวิจัยครั้งต่อไปน่าจะศึกษาเปรียบเทียบระดับทุนทางสังคมของบุคคลในชุมชนชนบทชุมชนเมืองและชุมชนกึ่งชนบทและเมืองเพื่อเปรียบเทียบระดับทุนทางสังคมของบุคคลอันนี้จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาชุมชนที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

5.3 จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับทุนทางสังคมในเชิงทฤษฎีน้อยโดยเฉพาะในสังคมไทย จึงทำให้ต้องอ้างอิงทฤษฎีของต่างประเทศ จึงควรจะได้ศึกษาทุนทางสังคมในเชิงทฤษฎีให้มากขึ้น จะได้นำมาใช้ได้เหมาะสมในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- สุธรรม รัตนโชติ. 2551. แผนที่ทุนทางสังคม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.
- วรุดมิ โรมรัตนพันธ์. 2548. ทุนทางสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เด็อนตุลา.
- _____. 2546. ทุนทางสังคม กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการสิ่งแวดล้อม : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นภาพรณ์ หะวานนท์. 2548. การเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อำภา จันทราภาส. ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.